

מתוך דברים שנישאו באזכרת קיפי

(אריה קפלן) 1924-2003

מאת: צ'אטו (יואש צידון)

מלווה אוניות מעפילים כגדעוני

ומפקד מחנה קפריסין בשנת 1947

הבריטים החלו בגירוש המעפילים לקפריסין בקיץ 1946. שיחק להם המזל הרע ובין הראשונים שהם כלאו מאחורי הגדרות בפמגוסטה היה פלי"מניק ושמו קיפי, אריה קפלן למדקדקים. (...)
הרוב במנהיגות הישוב ובפיקוד ההגנה היה

בעד תגובות ספוראדיות על רקע של הבלגה לא שקטה. (...) במטות הפלמ"ח רבו הקולות הדורשים אקטיביזם. לחץ הפלמ"ח כלפי מעלה שכנע לפעמים. לעיתים קבע הפלמ"ח, או מי מבין חבריו, עובדות שאושרו בדיעבד. אז גם נולדו, בדיעבד, אבות רבים לעובדות אלה. סיפורו של קיפי הוא סיפור כזה.

(...) קיפי פיקד על 'הנרייטה ס' אלד', אחת משתי האוניות הראשונות שמעפיליהן

גורשו לקפריסין. החלטותיו תאמו את אופיו:

1. גלה עם מעפיליו לקפריסין ונעצר עימם בחודש אוגוסט 1946.

2. תפס פיקוד.

3. הפיח חיים.

כשהגעתי לקפריסין עם מעפילי 'כנסת ישראל' בסוף נובמבר (או ראשית דצמבר) 1946, מצאתי מבנה ארגוני מסודר. חלוקת האוכל נעשתה בידי קבוצת מעפילים. אנגלים לא נכנסו למחנה ללא תאום מוקדם. פעלו בתי ספר. הוקמו מתפרות ושאר פירות מלאכה להקל על חייהם של אלה שהגיעו ורק בגדיהם לגופם. היו יציאות לטבילה בים בתאום עם הבריטים. הקשר עם הבריטים נוהל בפיקוח הדוק של קיפי. קיפי הקים קשר עם החוץ, בקפריסין ובארץ. פרט לאלה, הקים קיפי גרעין של כיתות שיטור שיעודן לשמור על הסדר - אם וכאשר צריך, ולגרום אי-סדר - אם וכאשר צריך. יוזמה הפליאה לעשות למורל.

קיפי מינה אותי כמטפל בצוותות הזרים, כולל ארגון ובצוע הברחתם מהמחנה. הבריחה הגדולה בוצעה בליל סילווסטר, ה-31 בדצמבר 1946, כשהנחנו שהאנגלים יהיו שיכורים, הנחה שהתאמתה מעל ומעבר לכל הציפיות. ה'מיוחדת' עגנה לא רחוק. 21

מלחים ובראשם 'קפטן ריקרדו' שהפך לאחד מאיתנו, יצאו לחופש. חלקם חזרו לפעילות איתנו...

קיפי דרש מהארץ וקיבל מכשיר קשר אלחוטי. המכשיר, רדיו ביתי שבקרבינו הוסתר משדר, הגיע לפמגוסטה, הופקד בידי מהנדס סולל בונה בשם לקס שגר באי, אבל נפל ונשבר. קיפי הטיל עלי להסתנן החוצה מהמחנה, לשקם את המכשיר, להתאימו לעבודה בסוללות כי לא היה לנו חשמל, ולחזור איתנו פנימה. גנדי מחלוצה אירגן את הברחת המקלט-משדר, דרך הגדר הרחבה והשמורה, יחד עם סוללה של מכונית משא בריטית ש'רכשנו' בחוץ. הכל הועבר לאוהלנו, אוהל הפלמ"חניקים. ראיסה קנתה כמות מסחרית של סוללות כיס מרובעות (היינו זקוקים ל- 65 סוללות מחוברות בטור, פרט למצבר). יוסל'ה הובר שזר את חוט האנטנה בתוך חבל שקשרנו בין שני אוהלים והכל אוסון בבונקר שחפרנו תחת מיטתי. הקשר קם ועימו רבו דרישותיו של קיפי ממטה הפלמ"ח לעזור לנו לעורר את המחנה ואת הבריטים מהתרדמה לה ציפו העסקונה בארץ.

כשקיפי נקרא לחזור ארצה להמשך משימותיו, הוטל עלי התפקיד לרכז את פעילות הפלמ"ח/ ההגנה במחנות קפריסין.

המשכתי בדרכו של קיפי והקמתי את 'שורות המגינים' על בסיס כיתות השיטור של קיפי, בסיוע פלמ"חניקים מאומנים. היינו לארגון במתכונת גדולה יותר, שאיפשרה לנו להתחיל באימונים ולנקוט מדיניות אופנסיבית יותר כלפי הבריטים (...). הסטוריונים כותבים שהפעילות שאת כיוונה קבע קיפי עם תקיעת היתד הראשונה במחנות המעצר בקפריסין, (...) הביאה לצה"ל כאוגדת לוחמים במשך מלחמת העצמאות.

אם, כפי שאומרים, כמעט שלישי מלוחמי צה"ל של סוף 1948 היו אנשי גח"ל (גדודי חוץ לארץ), עולים לוחמים, כשליש מהם באו מקפריסין. (...). זה התחיל בקיפי, אותו סגרו הבריטים במחנה קפריסין והוא סרב לראות בזה סוף פסוק. (...)

ובאשר למינוי שמינה אותי קיפי: איש מאיתנו לא שש להחליף את חיי המרחבים של ההעפלה בחיי מחנה, גם לא אנוכי. אבל אני, אישית, אסיר תודה לקיפי על שמינה אותי. זה איפשר לי להשתהות שם עד שהגיעה מהארץ האחות ראיסה, שליחת הג'וינט, ואנו, זוג נשוי מזה 56 שנה, באנו לספר על קיפי כי טוב.